

Vzpomínka na JUDr. Mgr. Václava Valeše, Ph.D.

Přišlo to jako blesk z čistého nebe. Ve středu 5. ledna 2022 nás navždy nečekaně opustil přítel, kamarád a kolega Václav Valeš. Václav se narodil v roce 1979 v Plzni, které zůstal v mnohém věrný po celý život. Na zdejší Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni v letech 1999 až 2004 vystudoval obor Právo magisterského studijního programu Právo a právní věda, který zakončil obhajobou diplomové práce na téma „Náboženské svobody v druhé polovině 16. století a na začátku 17. století“. Poté zde v roce 2005 na katedře právních dějin absolvoval rigorózní řízení v oboru právních dějin a v letech 2005 až 2008 studoval pod vedením prof. JUDr. PhDr. Karolíny Adamové, CSc., DSc., v doktorském studijním programu Teoretické právní vědy obor Právní dějiny. Ten zakončil úspěšnou obhajobou disertační práce na téma „Právní předpisy upravující postavení církví v českých zemích v letech 1848–1938“. Souběžně se studii práv se úspěšně věnoval také studiu teologie na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy, nejprve v letech 2002 až 2006 v bakalářském a následně v letech 2008 až 2011 v magisterském studijním programu, přičemž zde pod vedením prof. JUDr. Antonína Ignáce Hrdiny, DrSc., O.Praem., zpracoval bakalářskou práci „Konkordát z roku 1855 mezi Apoštolským stolcem a rakouským císařstvím“ a diplomovou práci „Restituce církevního majetku v České republice po roce 1989“.

Jeho studia a témata kvalifikačních prací pak v mnohém formovala jeho další nejen odborný život. Postupně se stal uznávaným odborníkem na české konfesní právo a jedním z nejvýznamnějších specialistů v oblasti práv-

ních otázek týkajících se církevního majetku, církevních restitucí a odluky církve do státu.

Nejprve v letech 2004 až 2010 pracoval na Krajském úřadě Plzeňského kraje zpočátku v právním odboru a nakonec krátce v odboru zdravotnictví. Odtud odešel v roce 2010 pracovat pro Královskou kolegiální kapitolu premonstrátů na Strahově, kde působil jako právník a posléze až do své smrti jako vedoucí legislativně-právního oddělení. Zde se mimo jiné zabýval restitucemi církevního majetku, přičemž mimo jiné zastupoval kapitolu, ale třeba i Dominikány, v řadě souvisejících soudních sporů. Od roku 2008 pak nepravidelně pracoval jako právní poradce odboru církví Ministerstva kultury ČR, pro které zpracoval několik odborných expertíz. Ve službách církve a jejích institucí však nebyl jen v pozici zaměstnance. Dlouhá léta totiž mimo jiné působil v Laickém sdružení sv. Dominika, nejprve v místním sdružení ve Všerubech, v jehož čele také nějakou dobu stál, a posléze krátkou dobu jako provinční představený.

Vedle toho se však hned po svých studiích vydal na akademickou dráhu, kterou spojil zejména se svou první alma mater – se Západočeskou univerzitou v Plzni, na jejíž Fakultě právnické, respektive na katedře právních dějin, začal od roku 2008 působit. Posléze část svého času věnoval také výuce na katedře pastorálních oborů a právních věd Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy. Na těchto fakultách se podílel na výuce předmětů české právní dějiny, kanonické právo, konfesní právo, obecné dějiny státu a práva a římské právo, na Fakultě právnické byl členem komisí pro státní zkoušky, státní rigorózní zkoušky a podílel se na realizaci certifikačního programu Náboženské právo. Nějakou dobu pak učil také soukromé právo na katedře soukromého práva CEVRO Institut, z. ú. V souvislosti s výukou pak na těchto školách vedl asi 20 kvalifikačních prací převážně z oborů obecných dějin státu a práva a českých právních dějin. Řadu dalších prací pak oponoval. Přes svůj asketický vzhled a na první pohled poněkud odměřený výraz byl Václav u studentů velmi oblíbený, což dokládá i hojná účast zejména absolventů na posledním rozloučení ve strahovské bazilice.

Václav byl ve své univerzitní činnosti pravým akademikem. Vedle své pedagogické činnosti se věnoval také rozsáhlé činnosti tvůrčí. Na Fakultě právnické působil velmi aktivně v rámci vědeckého týmu Stát, náboženství a právo vedeného prof. Hrdinou. Jeho publikační činnost je rozsáhlá, přičemž se soustředil zejména na monografická zpracování zajímavých témat v podobě odborných monografií. Je autorem osmi a spoluautorem sedmi dalších knih, řady kapitol v knihách, více jak deseti odborných článků, třinácti příspěvků ve sbornících a řady odborných expertíz a posudků. Pominout nelze

ani jeho editorský podíl na sestavení několika kolektivních děl.¹

Hlavní pozornost ve své vědecké činnosti Václav věnoval problematice konfesního práva a obecně církvím. K jeho monografickým prvotinám tak patří úspěšná učebnice *Konfesní právo. Průvodce studiem*. (Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 239 s.). Posléze svou pozornost zaměřil na problematiku historického vývoje právní úpravy vztahů mezi státem a církví v našich zemích. Té nejprve věnoval z jeho dizertační práce vycházející monografii *Právní úprava postavení církví a náboženských společností v období první Československé republiky (1918–1938)* (Praha: Václav Valeš, 2013, 169 s.), na kterou posléze navázal dvousvazkovou komplexně pojatou syntézou zpracovanou společně s Alexandrou Bejvančickou – *České státní právo církevní 1. Dějiny* (Brno: Tribun EU, 2016, 215 s.) a *České státní právo církevní 2. Platná právní úprava*. (Brno: Tribun EU, 2015, 155 s.). Velkým tématem, kterému se věnoval také v při svém působení v praxi, pak pro Václava byla problematika církevního majetku a zejména pak církevních restitucí. Těm věnoval nejprve monografii *Restituce církevního majetku v České republice po roce 1989* (Brno: Moravsko-slezská křesťanská akademie, 2009, 101 s.) a následně v praxi velmi užívaný komentář k zákonu o majetkovém vyrovnání s církvemi, který zpracoval společně s Jakubem Křížem (*Zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi*. Komentář, Praha: C. H. Beck, 2013, 387 s.). Tuto problematiku pak uzavřel reflexí vybraných zajímavých soudních sporů v monografii *Sedmero církevněrestitučních studií* (Plzeň: TCF Print, s. r. o., 2020, 110 s.). S církevněprávní problematikou pak souviselo i osm hesel, která zpracoval pro několik svazků *Encyklopedie českých právních dějin*, stejně jako pasáž zpracovaná pro monografii Ivo Cerman a kol., *Habsburkové 1740–1918. Vznikání občanské společnosti* (Praha: NLN, 2016, 761 s.) a řada odborných článků.

Samostatnou kapitolou Václavovy nejen vědecké činnosti je Bavorsko, kterému věnoval většinu svých posledních knih. Je to zejména unikátní odborná monografie *Bavorské dějiny státu a práva* (Brno: Tribun, 2016, 261 s.), ve které komplexně představil syntézu právněhistorického pohledu na vývoj tzv. *Altbayern*. Tu posléze doplnil úžeji zaměřenými pracemi věnovanými církevní problematice – *Bavorské dějiny státního práva církevního*. Od počátků křesťanství do roku 1945 (Domažlice: Zdeněk Procházka, Nakladatelství Českého lesa, 2018, 202 s.) a *Řezenská diecéze v historickém a právním pohledu* (Praha: Královská kanonie premonstrátů na Strahově, 2019, 80 s.). Jednou z Václavových snad nejlepších prací je pak kniha *Deggendorf a jeho temná legenda*. Historicko-právní studie (Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2021, 358 s.) detailně rozebírající problematiku vývoje kontroverzní poutní tradice dolnobavorského města založené na nekritickém přejímání zpráv o znesvěcení svátosti eucharistie následně povražděnými místními Židy v roce 1337. Do širších souvislostí

zasazený na základě řady pramenů provedený detailní výzkum lokálního vývoje vztahů mezi křesťanstvím a judaismem je završený zrušením poutní tradice v roce 1992. Bavorsku věnoval i svou poslední již posmrtně vydanou knihu komentovaných překladů vybraných pramenů ilustrujících nástup fašismu v Bavorsku – *Právní dějiny Svobodného státu Bavorsko v letech 1918–1933 v dokumentech* (Praha: AGAMA poly-grafický ateliér, s. r. o., 2022, 219 s.), kterou připravil spolu s Andreou Hartl. Význam těchto publikací tkví i v tom, že Václavem představená problematika bavorských právních dějin dosud nebyla v českém prostředí prakticky zpracována, a i v Bavorsku není příliš reflektována.

Václavovy práce jsou velmi kladně přijímány odbornou veřejností, často citovány a ovlivnily v nemalé míře i právní praxi. Jeho monografie *Bavorské dějiny státního práva církevního* byla na národní úrovni v rámci hodnocení vybraných kvalitních vědeckých výstupů označena za kompaktní, hutné, inspirativní původní dílo přesahující hranice a dosahující vynikající mezinárodní úroveň, jež otevírá nové perspektivy v bádání a přináší nové poznatky k dějinám bavorského státního církevního práva. Bylo konstatováno, že téma nebylo nikdy v tomto rozsahu a hloubce zpracováno a že je špičkovým přínosem k poznání bavorského, respektive německého, částečně i rakouského a rakousko-uherského církevního práva.²

Václav si postupně vytvořil silný osobní vztah k Bavorsku a jeho obyvatelům, který údajně v nedávném rozhovoru neváhal charakterizovat slovy: „*V lásce k Bavorsku lze mou věrnost a snahu pokládat za příkladnou*.“³ Byl také velkým znalcem bavorských piv a pivovarů a hrdým kmenovým hostem tradiční pivnice *Zum Weissbräu* v Deggendorfu.⁴ Hluboký vztah k Bavorsku se projevoval nejen volbou témat řady jeho odborných prací, ale i tím, že občas dorazil ke zkoušení v tradičním bavorském kroji. A tak na Václava budeme vzpomínat nejen při listování jeho publikacemi, ale i při návštěvě u bavorských sousedů, kdy na jeho památku neopomeneme pozvednout pověstný Krügel: *Die Krüge hoch! Ein Prosit, ein Prosit, der Gemütlichkeit!*⁵

Ehre sein Andenken!

doc. JUDr. Vilém Knoll, Ph.D.

Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni

¹ Kompletní bibliografie je k dispozici in: *Bibliografie právních historiků*. In: The European Society for History of Law [online], poslední revize 16. 5. 2022 [cit. 17. 5. 2022]. URL: <<http://www.historyoflaw.eu/czech/bibliografie.html>>.

² Tab.: Vybrané výsledky – posudky – období hodnocení H18+H19+H20, dostupné In: Hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací dle Metodiky M17+. Hodnocení 2020. Hodnocení vybraných výsledků za obory a výzkumné organizace. Přílohy: VO Vybrané výsledky [online], poslední revize neuvěděna [cit. 17. 5. 2022]. URL: <<https://hodnoceni.rvvi.cz/hodnoceni2020/nebiblio>>.

³ Valeš, Václav (Královská kanonie premonstrátů na Strahově, Praha). Nezaznamenaný rozhovor 8. 9. 2021, cit. dle Václav Valeš (právnik). In: Wikipedie. Otevřená encyklopedie [online], poslední revize 16. 3. 2022 [cit. 15. 5. 2022]. URL: <[https://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Valeš_\(právnik\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Václav_Valeš_(právnik))>.

⁴ K tomu srovnej zejména V. Valeš, *Deggendorf a jeho temná legenda*. Historicko-právní studie. Červený Kostelec, 2021, s. 324–326.

⁵ Cit. dle V. Valeš, *Bavorské dějiny státu a práva*. Brno: 2016, věnování publikace k 500. výročí vydání bavorského nařízení o čistotě piva (*Reinheitsgebot*).